

Asia: VN/9067/2020

Lausuntopyyntö: Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi mediatukilautakunnasta ja valtioneuvoston asetukseksi valtionavustuksesta journalistisen sisällön edistämiseen

Lausunnonantajan lausunto

Yleisiä huomioita

Kansallinen audiovisuaalinen instituutti KAVI kiittää mahdollisuudesta lausua mediatukilautakuntaa koskevasta hallituksen esitysluonnoksesta ja journalistisen sisällön edistämisen valtionavustusta koskevasta valtioneuvoston asetusluonnoksesta.

Mediakasvatuksesta vastaavana kansallisena viranomaisena KAVI pitää erittäin tärkeänä ja toivottavana, että valtio pyrkii toimillaan turvaamaan monimuotoisen journalismin toimintaedellytyksiä koronavirusepidemian aikana.

Huomionne tuen myöntämisen kriteereistä ja tukikelpoisuudesta (VN asetus)

5§ 6: Kun tavoitteena on vahvistaa laadukkaan ja monipuolisen median toimintaedellytyksiä sekä tavallista syvällisempiä juttukokonaisuuksia, vaatimus vähintään kuukausittaisesta julkaisemisesta voi olla turhan tiukka osalle toimijoista. Esimerkiksi 4-6 kertaa vuodessa ilmestyminen voisi täyttää jo säännöllisen julkaisemisen kriteerin riittävällä tavalla.

Huomionne tuen enimmäismäärästä (VN asetus)

-

Huomionne mediatukilautakunnasta, sen tehtävistä, roolista ja kokoonpanosta (HE)

Hieman tarkentamisen varaa olisi vielä avustuksen tarkoituksen (VNA 4§) ja mediatukilautakunnan tehtävän (HE 4§, s.19-20) välillä. Avustuksen tarkoituksen yhteydessä todetaan, että "Avustusta voidaan myöntää monipuolisen valtakunnallisen, alueellisen ja paikallisen journalismin, tutkivan

journalismin tai tavanomaista syvällisempien journalististen kokonaisuuksien tuottamiseen. Tukea voidaan myöntää myös digitaalisten julkaisujen ja journalistisen sisällön lisäämiseen tai vahvistamiseen". Lähtökohtaisesti tämä tarkoitus on hyvin perusteltu, kun pidetään mielessä asian tausta (HE s.3), eli koronavirusedipemiasta seurannut, luotettavan journalismin korostunut tarve.

Kuitenkin (HE 4§ssä) todetaan, että "Lautakunta ei arvioisi journalistisia sisältöjä laajemmin, vaan hakijoita asetuksen mukaisten kriteerien valossa. Mediatukilautakunta antaisi virastolle lausunnon avustuksen saajista ja avustuksen kohdentamisesta. Lautakunta ei siis suoraan arvioisi sisältöjä tai yksittäisiä juttuja." Toistaiseksi jää hieman epäselväksi, kuinka VNA 5§:n mukaisesti voitaisiin arvioida esimerkiksi journalististen kokonaisuuksien "monipuolisuutta" tai "syvällisyyttä". Toisaalta, mikäli niitä ei ole tarkoitukseen arvioida, jää epäselväksi, kuinka VNA4§ mukaisen tarkoituksen toteutuminen turvataan.

Kohdassa: 3 § Lautakunnan asettaminen ja kokoonpano mainitaan, että "Mediatukilautakunnassa tulee olla laajasti edustettuna asiantuntemusta journalismista, paikallisesta journalismista ja digitaalisesta journalismista, journalismin kehittämiseen liittyvistä asioista sekä mediasääntelystä, -tuista ja -taloudesta." Eri asiantuntemusalueita esitellään laajasti ne ovat pääpiirteittäin hyvät ja riittävät. Hieman epäselväksi jäi kuitenkin, onko Liikenne- ja viestintäviraston tehtävänä tarkastaa hakijoiden taloudelliset edellytykset tuen saamiseen, vai onko tämä tehtävä lautakunnan jäsenillä. Mikäli lautakunnan on tarkoitus tehdä vastuullisena toimijana myös taloudellisten edellytysten tarkastelu, talousosaamisen tulisi olla lautakunnassa vahvaa.

Huomionne tuen vaikutuksista

Suunniteltu tuki on erittäin tärkeä ja varmasti monelle alan toimijalle kriittinen toiminnan jatkumisen turvaamiseksi. Kansalaisten medialukutaito ja riippumaton, laadukas journalismi tukevat toisiaan sekä demokraattisia yhteiskuntia poikkeuksellisin aikoina. Myös tuoreissa Euroopan Unionin neuvoston päätelmissä medialukutaidosta jatkuvasti muuttuvassa maailmassa (2020/C 193/06) todetaan, että ammattimaisen journalismin, riippumattoman median, tutkivan journalismin ja median moniarvoisuuden vahvistaminen sekä toimet joilla helpotetaan kansalaisten mahdollisuuksia käyttää laadukkaita, uskottavia ja monipuolisia tietolähteitä edistävät demokratian suojelua. Lisäksi päätelmissä kehoitetaan jäsenvaltioita tutkimaan edelleen mahdollisuuksia edistää ammattimaista journalismia globaalien digitaalisen mediaympäristön kestäväksi osatekijänä. Näihin tarpeisiin suunniteltu valtioavustus ja sen myöntäminen mediatukilautakunnan ja viranomaisen yhteistyönä vastaa hyvin.

Muuta

Detaljitason korjaustarve: Hallituksen esityksessä, s.5., puhutaan "kuluvasta vuosikymmenestä", vaikka ilmeisesti viitataan 2010-, ei 2020-lukuun.

Salomaa Saara
Kansallinen audiovisuaalinen instituutti - Mediakasvatus- ja
kuvaohjelmayksikkö

